

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA MIHALA BOBEKA [*MICHAL BOBEK*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2019. gada 10. septembrī¹

Lieta C-450/18

WA
pret
Instituto Nacional de la Seguridad Social

(*Juzgado de lo Social n.º 3 de Gerona* (Žironas Sociālo lietu tiesa Nr. 3, Spānija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Sieviešu un vīriešu dzimuma darba ņēmēji – Vienlīdzīga attieksme sociālā nodrošinājuma jautājumos – Direktīva 79/7/EEK – Invaliditātes pensija – Pensijas piemaksa, kas piešķirta divu vai vairāku bērnu mātēm, kuras saņem uz iemaksām balstītu sociālā nodrošinājuma pensiju – LESD 157. panta 4. punkts – Pozitīva darbība – Pasākumi, kuru mērķis ir kompensēt ar profesionālo izaugsmi saistītos trūkumus sieviešu dzimuma darba ņēmējiem

I. Ievads

1. Spānijas tiesību aktos ir noteikts, ka *sievietēm, kurām ir divi vai vairāki bioloģiskie vai adoptētie bērni*, ir tiesības uz piemaksu pie viņu atbilstoši sociālajām iemaksām uzkrātās vecuma pensijas, pārdzīvojušā laulātā pensijas vai pastāvīgas invaliditātes pensijas. Prasītājs pamatlietā (turpmāk tekstā – “prasītājs”), divu meitu tēvs, apstrīdēja valsts sociālā nodrošinājuma iestādes lēmumu, ar kuru viņam tika atteikts piešķirt līdzīgu piemaksu pie viņa pastāvīgas invaliditātes pensijas.
2. Iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai ar valsts tiesību normu, ar ko nosaka piemaksu pie pensijas sievietēm, bet netiek piešķirtas šādas tiesības vīriešiem, ir pārkāpts Savienības diskriminācijas aizliegums dzimuma dēļ.
3. Tiesai jau ir bijusi iespēja pievērsties pensiju sistēmu jautājumam, ar ko tiek piešķirtas ar mātes stāvokli saistītās priekšrocības tikai sieviešu dzimuma darba ņēmējiem. Attiecīgajās lietās *Griesmar*² un *Leone*³ tomēr ierēdņu arodpensijas, uz kurām attiecas vienlīdzīgas darba samaksas princips, bija pamatotas ar LESD 157. pantu. Šajā lietā Tiesa ir aicināta noskaidrot, vai līdzīga pieeja būtu jāpiemēro arī lietām, kas ir saistītas ar pabalstiem, kuri ietilpst vispārējā sociālā nodrošinājuma pensiju shēmā.

¹ Oriģinālvaloda – angļu.

² Spriedums, 2001. gada 29. novembris (C-366/99, EU:C:2001:648).

³ Spriedums, 2014. gada 17. jūlijs (C-173/13, EU:C:2014:2090).

II. Tiesiskais regulējums

A. Savienības tiesiskais regulējums

4. Saskaņā ar Direktīvas 79/7/EEK par pakāpenisku vienlīdzīgas attieksmes principa pret vīriešiem un sievietēm īstenošanu sociālā nodrošinājuma jautājumos trešo apsvērumu⁴ “vienlīdzīgas attieksmes princips sociālā nodrošinājuma jautājumos neskar noteikumus attiecībā uz mātes aizsardzību; [...] šajā ziņā dalībvalstis var pieņemt īpašus noteikumus par labu sievietēm, lai likvidētu pastāvošos nevienlīdzīgas attieksmes gadījumus”.

5. Direktīvas 79/7 mērķis saskaņā ar tās pirmo pantu ir “sociālā nodrošinājuma jomā un citos sociālās aizsardzības posmos, kas paredzēti 3. pantā, pakāpeniski īstenot vienlīdzīgas attieksmes principu pret vīriešiem un sievietēm sociālā nodrošinājuma jautājumos, šeit turpmāk sauktu “vienlīdzīgas attieksmes princips””.

6. Saskaņā ar Direktīvas 79/7 3. panta 1. punktu to piemēro:

“a) tiesību aktos noteiktajām sistēmām, kas nodrošina aizsardzību šādos gadījumos:

[..]

– invaliditāte;

[..].”

7. Direktīvas 79/7 4. pantā ir noteikts:

“1. Vienlīdzīgas attieksmes princips nozīmē to, ka nepastāv nekāda – ne tieša, ne netieša – diskriminācija dzimuma dēļ, jo īpaši atsaucoties uz civilo vai ģimenes stāvokli, konkrēti, attiecībā uz:

[..]

– pabalstu aprēķināšanu, ietverot palielinājumus, kas maksājami attiecībā uz laulāto un par apgādājamiem, un nosacījumus, kas reglamentē termiņus, kuros ir tiesības uz pabalstiem, un to saglabāšanu.

2. Vienlīdzīgas attieksmes princips neskar noteikumus attiecībā uz mātes aizsardzību.”

8. Saskaņā ar Direktīvas 79/7 7. panta 1. punkta b) apakšpunktu šī direktīva neskar dalībvalstu tiesības izslēgt no tās darbības jomas “priekšrocības attiecībā uz tādas vecuma pensijas sistēmām, kas piešķirta personām, kuras izaudzinajušas bērnus” un “tiesību iegūšanu uz pabalstiem pēc pārtraukuma darbā, kas radies sakarā ar bērna audzināšanu”.

⁴ Padomes direktīva (1978. gada 19. decembris) (OV 1979, L 6, 24. lpp.).

B. Spānijas tiesību normas

9. *Ley General de la Seguridad Social* (Vispārējais sociālā nodrošinājuma likums, turpmāk tekstā – “*LGSS*”)⁵ 60. panta 1. punktā ir noteikts:

“Sievietēm, kurām ir bijuši bioloģiskie vai adoptētie bērni un kuras saskaņā ar kādu sociālās apdrošināšanas sistēmas shēmu saņem uz iemaksām balstītu vecuma pensiju, pārdzīvojušā laulātā pensiju vai pastāvīgas darbnespējas pensiju, ir tiesības uz pensijas piemaksu, ņemot vērā viņu veikto demogrāfisko ieguldījumu sociālā nodrošinājuma sistēmā.

Šo piemaksu, kas juridiski visādā ziņā ir uz iemaksām balstīta valsts pensija, veido summa, kas vienāda ar to, kura aprēķināta, minēto pensiju sākotnējai summai piemērojot noteiktu procentu likmi, kas atkarīga no bērnu skaita atbilstoši šai skalai:

- a) par diviem bērniem: 5 %.
- b) par trim bērniem: 10 %.
- c) par četriem vai vairāk bērniem: 15 %.

Lai noteiktu tiesības uz piemaksu, kā arī tās apmēru, tiek ņemti vērā tikai bērni, kuri ir dzimuši vai ir adoptēti pirms attiecīgās pensijas saņemšanas tiesību rašanās brīža.”

III. Fakti, tiesvedība un prejudiciālais jautājums

10. Ar *Instituto Nacional de la Seguridad Social* (Spānijas Nacionālais sociālā nodrošinājuma institūts, turpmāk tekstā – “*INSS*”) 2017. gada 25. janvāra lēmumu prasītājam ir piešķirta pastāvīgas pilnīgas invaliditātes pensija pilnā apmērā no aprēķina bāzes, proti, 1603,43 EUR mēnesī, tai pieskaitot revalorizācijas rezultātā iegūto summu.

11. Prasītājs par šo lēmumu iesniedza administratīvu sūdzību, kurā viņš būtībā apgalvoja, ka, tā kā viņš ir divu meitu tēvs, viņam ir tiesības saņemt piemaksu 5 % apmērā no pensijas ar tādiem pašiem noteikumiem kā sievietēm.

12. *INSS* ar 2017. gada 9. jūnija lēmumu šo administratīvo sūdzību noraidīja un apstiprināja savu 2017. gada 25. janvāra lēmumu. *INSS* argumentē, ka maternitātes piemaksa – kā uz to norāda jau pats nosaukums – ir piemaksa, uz kuru tiesības ir tikai sievietēm, kas saņem kādu uz iemaksām balstītu sociālā nodrošinājuma pabalstu un ir divu vai vairāku bērnu mātes, ņemot vērā šo sieviešu veikto demogrāfisko ieguldījumu sociālā nodrošinājuma sistēmā.

13. 2017. gada 23. maijā prasītājs cēla prasību par *INSS* lēmumu *Juzgado de lo Social n.º 3 de Gerona* (Žironas Darba un sociālo lietu tiesa Nr. 3, Spānija) – iesniedzējtiesā. Viņš lūdza atzīt tiesības saņemt pensijas palielinājumu 5 % apmērā no viņa pastāvīgas pilnīgās invaliditātes pabalsta aprēķina bāzes piemaksas veidā, kas līdzvērtīga maternitātes piemaksai, kas piešķirta saskaņā ar *LGSS* 60. panta 1. punktu.

14. 2018. gada 18. maijā iesniedzējtiesai tika paziņots, ka prasītājs miris 2017. gada 9. decembrī. Prasītāja sieva pārņēma prasību kā viņa tiesību pārņēmēja un turpināja to pamatlietā⁶.

⁵ Apstiprināts ar 1994. gada 20. jūnija *Real Decreto Legislativo 1/1994* (Karāja likumdošanas dekrēts 1/1994) (*BOE* Nr. 154, 1994. gada 29. jūnijs, 20658. lpp.), konsolidētājā versijā apstiprināts ar 2015. gada 30. oktobra *Real Decreto Legislativo 8/2015* (Karāja likumdošanas dekrēts 8/2015) (*BOE* Nr. 261, 2015. gada 31. oktobris, 103291. lpp.) ar grozījumiem, kas izdarīti ar *Ley 48/2015, de 29 de octubre, de Presupuestos generales del Estado para el año 2016* (Likums 48/2015 par 2016. gada vispārējo valsts budžetu) (*BOE* Nr. 260, 2015. gada 30. oktobris, 101965. lpp.).

⁶ Atsauces uz prasītāju šajos secinājumos ir jāinterpretē attiecīgi.

15. Kā norāda iesniedzējtiesa, *demogrāfiskā ieguldījuma* jēdziens ir vienlīdz spēkā gan attiecībā uz sievietēm, gan vīriešiem, ņemot vērā, ka priekšnosacījumiem par bērnu radišanu, atbildību par bērnu audzināšanu, aprūpi, uzturu un izglītību atbilst ikviens, kam ir vecāka statuss, neatkarīgi no dzimuma. Turklāt darba pārtraukšana sakarā ar bērnu dzimšanu vai adopciju vai bioloģisko vai adoptēto bērnu aprūpi var vienlīdz ietekmēt gan vīriešus, gan sievietes. Iesniedzējtiesas ieskatā, raugoties no šā viedokļa, *LGSS* 60. panta 1. punktā noteiktais maternitātes piemaksas regulējums paredz nepamatoti atšķirīgu attieksmi, kas pret sievietēm ir labvēlīgāka nekā pret līdzīgā situācijā esošajiem vīriešiem.

16. Tomēr iesniedzējtiesa atzīst, ka, raugoties no *bioloģiskā* viedokļa, pastāv nenoliedzama atšķirība, jo bērnu radišana sievietēm prasa krietni vien lielāku personisku uzpurēšanos nekā vīriešiem. Viņām ir jāpiedzīvo grūtniecības laiks un dzemdības, un tas neapšaubāmi prasa bioloģisku un fizioloģisku upurēšanos, kas sievietēm rada trūkumus ne tikai fiziski, bet arī nodarbinātības jomā. Iesniedzējtiesa uzskata, ka, no bioloģiskā viedokļa raugoties, *LGSS* 60. panta 1. punktā noteiktā maternitātes piemaksa ir pamatota piemaksa sievietēm. Neviens vīrietis nenonāks līdzvērtīgā situācijā. Vīriešu dzimuma darba ņēmēja stāvoklis nav salīdzināms ar darba ņēmējas sievietes stāvokli, kura saskaras ar profesionālās izaugsmes trūkumiem, kas ir saistīti ar karjeras pārtraukumu grūtniecības un bērna piedzimšanas gadījumā. Tomēr šai tiesai rodas šaubas par Tiesas judikatūras, it īpaši sprieduma lietā *Griesmar*, nozīmi šajā lietā⁷.

17. Šajos apstākļos *Juzgado de lo Social nº 3 de Gerona* (Žironas Darba un sociālo lietu tiesa Nr. 3) apturēja tiesvedību un uzdeva Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai valsts tiesību norma (konkrēti, [*LGSS*] 60. panta 1. punkts), saskaņā ar kuru sievietēm, kurām ir bijuši divi vai vairāk bioloģiskie vai adoptētie bērni un kuras saskaņā ar kādu sociālās apdrošināšanas sistēmas shēmu saņem uz iemaksām balstītu vecuma pensiju, pārdzīvojušā laulātā pensiju vai pastāvīgas darbnespējas pensiju, tiek atzītas tiesības uz pensijas piemaksu, ņemot vērā viņu veikto demogrāfisko ieguldījumu sociālā nodrošinājuma sistēmā, taču šādas tiesības netiek atzītas tādā pašā situācijā esošajiem vīriešiem, ir pretrunā jebkādu diskrimināciju dzimuma dēļ aizliedzošajam vienlīdzīgas attieksmes principam, kas ir noteikts [*LESD*] 157. pantā un Padomes Direktīvā 76/207/EEK (1976. gada 9. februāris) par tāda principa īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm attiecībā uz darba, profesionālās izglītības un izaugsmes iespējām un darba apstākļiem, kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2002/73/EK (2002. gada 23. septembris) un pārstrādāta Direktīvā 2006/54/EK (2006. gada 5. jūlijs) par tāda principa īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgas iespējas un attieksmi pret vīriešiem un sievietēm nodarbinātības un profesijas jautājumos?”

18. Rakstveida apsvērumus ir iesniedzis prasītājs, *INSS* un Eiropas Komisija. Šo lietas dalībnieku, kā arī Spānijas valdības, kas atbildēja arī uz Tiesas rakstveida jautājumiem, mutvārdu paskaidrojumi tika uzklasīti tiesas sēdē, kas notika 2019. gada 13. jūnijā.

IV. Vērtējums

19. Šie secinājumi ir strukturēti šādi. Pirmkārt, es sāksu ar attiecīgā Savienības tiesību akta, kas ir piemērojams šajā lietā aplūkojamajam pabalstam, noteikšanu (A). Pēc tam es turpināšu interpretēt attiecīgos šajā lietā piemērojamos noteikumus, kas ir ietverti Direktīvā 79/7 (B). Visbeidzot, tā kā es secināšu, ka šī direktīva ir jāinterpretē tādējādi, ka tā aizliedz tādu pasākumu kā šajā lietā izskatāmais, es pārbaudīšu, vai uz valsts tiesību normu tomēr nevar attiekties vispārīgais “pozitīvās diskriminācijas” izņēmums, kas ir paredzēts *LESD* 157. panta 4. punktā (C).

⁷ Spriedums, 2001. gada 29. novembris (C-366/99, EU:C:2001:648).

A. Piemērojamais Savienības tiesību akts

20. Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu tiek uzdots jautājums par LGSS 60. panta 1. punkta saderību ar vienlīdzīgas attieksmes principu, kas ir noteikts LESD 157. pantā un Direktīvā 2006/54/EK par tāda principa īstenošanu, kurš paredz vienlīdzīgas iespējas un attieksmi pret vīriešiem un sievietēm nodarbinātības un profesijas jautājumos⁸.

21. Prasītājs atbalsta Savienības tiesisko regulējumu, kas ir noteikts lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu. Savukārt INSS, Spānijas valdība un Komisija nepiekrīt šai nostājai un apgalvo, ka šajā lietā piemērojamais Savienības tiesību akts ir Direktīva 79/7. Prasītājs pakārtoti apgalvo, ka šī direktīva katrā ziņā ir piemērojama.

22. Es piekrītu, ka piemērojamais tiesību akts ir Direktīva 79/7.

23. Tiesai, protams, ir saistoši lietas apstākļi, kā tos noteikusi valsts tiesa, kā arī jautājumu joma un lietas vispārējais ietvars, kā valsts tiesa ir noteikusi lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu. Tomēr tas neattiecas uz piemērojamajiem Savienības tiesību aktiem. Tiesai ir tiesības interpretēt visas attiecīgās Savienības tiesību normas, kas valsts tiesai ir nepieciešamas, lai tā varētu izskatīt attiecīgo lietu, pat ja šīs normas nav nepārprotami norādītas Tiesai iesniegtajos jautājumos⁹. *Iura (Europaea) novit Curia (Europaea)*.

24. ES tiesību aktos tiek nodalītas arodpensiju shēmas, uz kurām attiecas “darba samaksas” jēdziens, kas ir noteikts LESD 157. panta 1. un 2. punktā¹⁰, un likumā noteiktās sociālā nodrošinājuma pensiju shēmas, uz kurām minētais jēdziens neattiecas¹¹.

25. Tiesas judikatūrā ir konsekventi apstiprināts, ka LESD 157. panta jēdzienā “darba samaksa” nevar tikt ietverti “sociālā nodrošinājuma režīmi vai pabalsti, kā, piemēram, vecuma pensija, kuri tieši ir reglamentēti likumā, izņemot gadījumu, kad par to ir panākta vienošanās uzņēmumā vai konkrētajā profesionālajā nozarē, un kuri obligāti ir piemērojami vispārējām darbinieku kategorijām”. Tas tā ir tāpēc, ka “ar šiem režīmiem darba ņēmējiem tiek nodrošināta tiesiskā sistēma, kura izveidota ar likumu un kuras finansēšanā savu ieguldījumu dod darba ņēmēji, darba devēji un, iespējams, valsts iestādes tādā apmērā, ko vairāk nosaka sociālās politikas apsvērumi nekā darba devēja un darba ņēmēja darba tiesiskās attiecības”¹².

26. Prasītājs tiesas sēdē apgalvoja, ka šī lieta skar uz iemaksām balstītu pensiju, kas ir atkarīga no iepriekšējās nodarbinātības. Lielāka alga nozīmē tiesības uz lielāku pensiju. Tāpēc, pēc viņa domām, attiecīgais pabalsts būtu jāuzskata par “darba samaksu” LESD 157. panta 2. punkta izpratnē.

27. Tā ir taisnība, kā apgalvo prasītājs, ka judikatūrā *nodarbinātības kritērijs* ir noteikts kā izšķirošs faktors, lai pensiju shēmu raksturotu kā “darba samaksu”¹³. Tomēr tas, ka pensiju shēma tiek finansēta no iemaksām, kuru aprēķināšana ir atkarīga no algas, diez vai šo pensiju shēmu automātiski pārvērtīs par “darba samaksu”. Patiesi, Tiesas izstrādātā pārbaude ietver vispārēju analīzi, kas netiek balstīta uz vienu kritēriju, piemēram, to, ka pabalsts ir atkarīgs no iemaksām¹⁴. Kaut arī sociālā nodrošinājuma

8 Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva (2006. gada 5. jūlijs) (pārstrādāta redakcija) (OV 2006, L 204, 23. lpp.).

9 Šajā ziņā skat., piemēram, spriedumu, 2013. gada 19. septembris, *Betriu Montull* (C-5/12, EU:C:2013:571, 40. un 41. punkts un tajos minētā judikatūra).

10 Skat., piemēram, spriedumu, 1990. gada 17. maijs, *Barber* (C-262/88, EU:C:1990:209, 25.–28. punkts).

11 Skat., piemēram, spriedumu, 1971. gada 25. maijs, *Defrenne* (80/70, EU:C:1971:55, 7. un 8. punkts).

12 Skat., piemēram, spriedumu, 1971. gada 25. maijs, *Defrenne* (80/70, EU:C:1971:55, 7. un 8. punkts).

13 Skat., piemēram, spriedumus, 1994. gada 28. septembris, *Beune* (C-7/93, EU:C:1994:350, 43. punkts), vai 2001. gada 29. novembris, *Griesmar* (C-366/99, EU:C:2011:648, 28. punkts).

14 Jautājumā par to, ka pabalsts ir atkarīgs no iemaksām, un tā klasificēšanu kā “darba samaksu” skat. ģenerālvokātes E. Šarpstones [E. Sharpston] secinājumus lietā *Espadas Recio* (C-98/15, EU:C:2017:223, 34.–38. punkts).

pabalsti var būt saistīti ar jēdzienu “darba samaksa” un var būt saistīti ar nodarbinātību attiecībā uz iemaksām, ir atzīts, ka pabalsti, ko reglamentē tiesību akti un kas nav saistīti ar sarunām attiecīgajā uzņēmumā vai nozarē, un ko piemēro vispārējām darbinieku kategorijām, neatbilst jēdzienam “darba samaksa”¹⁵.

28. Tiesai jau ir bijusi iespēja izskatīt dažādus pabalstus, kas ietilpst Spānijas vispārējā sociālā nodrošinājuma shēmā. Tā ir konsekventi secinājusi, ka uz iemaksām balstītus pabalstus, piemēram, izdienas pensijas un bezdarbnieka pabalstus, kā arī pastāvīgo invaliditātes pensiju, uz kuru attiecas attiecīgā piemaksa, neaptver “darba samaksas” jēdziens, bet tie ietilpst Direktīvas 79/7 tvērumā¹⁶.

29. Manuprāt, šajā lietā nav pamata atkāpties no šīs pieejas. Nav šaubu, ka attiecīgais pabalsts ir daļa no sociālā nodrošinājuma shēmas, ko reglamentē tiesību akti – izslēdzot jebkādu vienošanās elementu –, un ka tas ir piemērojams vispārīgi strādājošiem iedzīvotājiem, nevis konkrētai darba ņēmēju kategorijai.

30. Direktīvā 2006/54 attiecībā uz “darba samaksas” jēdzienu ir ievērota tā pati atšķirība, kas ir noteikta judikatūrā par LESD 157. panta 2. punktu. Direktīvas piemērošanas joma ir īpaši ierobežota ar “sociālā arodnodrošinājuma sistēmām”, kas ir definētas, izslēdzot likumā noteiktās sociālā nodrošinājuma shēmas¹⁷.

31. Šī iemesla dēļ attiecīgais pabalsts nav ietverts “darba samaksas” jēdzienā LESD 157. panta 2. punkta izpratnē. Tādējādi uz to neattiecas arī Direktīva 2006/54.

32. Tāpēc šajā lietā piemērojams Savienības tiesību akts ir Direktīva 79/7. Aplūkots pabalsts papildina sociālās apdrošināšanas pastāvīgas invaliditātes pensiju, kas ir daļa no likumā noteiktās aizsardzības pret vienu no riskiem, kuri ir noteikti šīs direktīvas 3. panta 1. punkta a) apakšpunktā, proti, invaliditāti. Tāpat kā pati pensija, arī piemaksa ir tieši un faktiski saistīta ar aizsardzību pret invaliditātes risku. Tā ir cieši saistīta ar šī riska īstenošanos, un tās mērķis ir nodrošināt, ka tās saņēmēji tiek atbilstoši aizsargāti pret invaliditātes risku¹⁸, samazinot dzimumu nevienlīdzību¹⁹.

33. Visi šie apsvērumi liek man secināt, ka ir jāpārformulē prejudiciālais jautājums, kurā ir ietverta atsauce uz Direktīvu 79/7.

B. Vai Direktīvā 79/7 ir aizliegts tāds pasākums kā šeit izskatītais?

34. Aplūkojamo valsts tiesību normu saderības ar Direktīvu 79/7 analīze ietver trīs posmus. Pirmkārt, vai sievietes un vīrieši ir salīdzināmā situācijā, lai piemērotu attiecīgo valsts tiesību normu? (1.) Otrkārt, vai attiecīgais valsts noteikums ir uzskatāms par diskrimināciju saskaņā ar Direktīvas 79/7 4. panta 1. punktu? (2.) Treškārt, ja tas tā ir, vai uz LGSS 60. panta 1. punktu var attiekties kāda no atkāpēm, kas ir noteiktas šīs direktīvas 7. pantā? (3.)

15 Šajā ziņā skat., piemēram, spriedumus, 1971. gada 25. maijs, *Defrenne* (80/70, EU:C:1971:55, 7. un 8. punkts), vai 1994. gada 28. septembris, *Beune* (C-7/93, EU:C:1994:350, 24. punkts).

16 Attiecībā uz izdienas pensijām, kas ir atkarīgas no iemaksām un uz kurām arī attiecas pensijas piemaksa, par kuru ir runa šajā lietā, skat., piemēram, spriedumus, 2012. gada 22. novembris, *Elbal Moreno* (C-385/11, EU:C:2012:746, 26. punkts), un 2019. gada 8. maijs, *Villar Láz* (C-161/18, EU:C:2019:382, 56. punkts). Attiecībā uz bezdarba pensijām skat. spriedumu, 2017. gada 9. novembris, *Espadas Recio* (C-98/15, EU:C:2017:833, 33. un 34. punkts). Attiecībā uz invaliditātes pensiju skat. spriedumus, 2009. gada 16. jūlijs, *Gómez-Limón Sánchez-Camacho* (C-537/07, EU:C:2009:462, 63. punkts), un 2015. gada 14. aprīlis, *Cachaldora Fernández* (C-527/13, EU:C:2015:215, 26. un 34. punkts).

17 Skat. 13. un 14. apsvērumu. Saskaņā ar Direktīvas 2006/54 1. panta c) punktu tā attiecas uz “sociālā arodnodrošinājuma sistēmām”, šīs sistēmas skaidri definējot 2. panta 1. punkta f) apakšpunktā kā “sistēmas, kas nav reglamentētas Direktīvā 79/7 [...]”.

18 Šajā ziņā attiecībā uz pielāgošanas mehānismiem skat. spriedumu, 2011. gada 20. oktobris, *Brachner* (C-123/10, EU:C:2011:675, 42. un nākamie punkti).

19 Par pasākuma mērķiem skat. šo secinājumu B iedaļas 1. punkta b) apakšpunktu.

1. Salīdzināmība

35. Diskriminācija ietver dažādu noteikumu piemērošanu salīdzināmām situācijām vai viena un tā paša noteikuma piemērošanu objektīvi atšķirīgām situācijām²⁰. Tiesas iedibinātajā judikatūrā ir arī prasīts, lai salīdzināmības analīze tiktu veikta nevis vispārīgi un abstrakti, bet konkrēti, *ņemot vērā konkrēto pabalstu*. Tas nozīmē, ka pienācīgi ir jāņem vērā attiecīgā valsts pasākuma vai ieguvuma mērķi²¹. Tāpēc (paziņotie) likumdošanas mērķi ir īpaši svarīgi, lai noskaidrotu sieviešu un vīriešu darba ņēmēju salīdzināmību.

36. Tiesas judikatūrā, kā arī sekundārajos tiesību aktos ir izceltas situācijas, kad strādājošas sievietes un vīrieši sieviešu bioloģiskā stāvokļa dēļ, kas saprotami attiecas uz grūtniecību, dzemdībām un laikposmu uzreiz pēc dzemdībām, vienkārši nav salīdzināmi.

37. No vienas puses, attiecībā uz grūtniecības un *dzemdību* atvaļinājuma situāciju Tiesa ir nospriedusi, ka sievietes ir “īpašā stāvoklī, kas prasa viņām īpašu aizsardzību, bet kas nav salīdzināma ne ar vīrieša, ne ar sievietes, kas faktiski strādā, stāvokli”²². Tiesa ir konsekventi norādījusi, ka “darba ņēmēja vīrieša situācija nav salīdzināma ar darba ņēmējas sievietes situāciju, ja priekšrocības, kas ir piešķirta vienīgi darba ņēmējam sievietēm, mērķis ir kompensēt šķēršļus profesionālās karjeras izaugsmē, kas šādām darba ņēmējam sievietēm rodas sakarā ar darba pārtraukšanu grūtniecības un dzemdību atvaļinājuma dēļ”²³.

38. No otras puses, Tiesa ir konstatējusi, ka strādājošu māšu un tēvu stāvoklis ir salīdzināms attiecībā uz daudziem citiem apstākļiem, kas ir saistīti ar *vecāku pienākumiem un bērnu aprūpi*. Sievietes un vīrieši ir salīdzināmā situācijā kā vecāki jautājumos, kas attiecas uz bērnu audzināšanu²⁴. Rezultātā viņi atrodas salīdzināmā situācijā, piemēram, attiecībā uz viņu iespējamo nepieciešamību samazināt ikdienas darba laiku, lai pieskatītu savus bērnus²⁵, vai arī uz nepieciešamību izmantot bērnudārza telpas, kamēr viņi strādā²⁶.

39. Tāpēc šajā lietā ir svarīgi noteikt, vai attiecīgie valsts noteikumi ir saistīti ar sieviešu īpašajām bioloģiskajām iezīmēm attiecībā uz grūtniecību, dzemdībām un maternitāti (a). Ja tas tā nav, tad ir svarīgi noteikt attiecīgā pasākuma objektīvos mērķus, lai noteiktu, vai sievietes un vīrieši šajā ziņā atrodas salīdzināmā situācijā (b).

a) Vai pasākums ir saistīts ar mātes aizsardzību saskaņā ar Direktīvas 79/7 4. panta 2. punktu?

40. Direktīvas 79/7 4. panta 2. punktā ir noteikts, ka “vienlīdzīgas attieksmes princips neskar noteikumus attiecībā uz *mātes aizsardzību*”. Saskaņā ar šīs direktīvas trešo apsvērumu “vienlīdzīgas attieksmes princips sociālā nodrošinājuma jautājumos neskar noteikumus attiecībā uz mātes aizsardzību” un “šajā ziņā dalībvalstis var pieņemt īpašus noteikumus par labu sievietēm, lai likvidētu pastāvošos nevienlīdzīgas attieksmes gadījumus”.

20 Skat., piemēram, spriedumu, 2016. gada 14. jūlijs, *Ornano* (C-335/15, EU:C:2016:564, 39. punkts un tajā minētā judikatūra).

21 Šajā ziņā skat., piemēram, spriedumus, 2015. gada 1. oktobris, O (C-432/14, EU:C:2015:643, 33. punkts), un 2017. gada 19. jūlijs, *Abercrombie & Fitch Italia* (C-143/16, EU:C:2017:566, 25. punkts un tajā minētā judikatūra). Sīkāk par salīdzināmības analīzi skat. manus secinājumus lietā *Cresco Investigation* (C-193/17, EU:C:2018:614, 64.–79. punkts).

22 Skat., piemēram, spriedumus, 1996. gada 13. februāris, *Gillespie u.c.* (C-342/93, EU:C:1996:46, 17. punkts), un 2016. gada 14. jūlijs, *Ornano* (C-335/15, EU:C:2016:564, 39. punkts).

23 Spriedums, 2001. gada 29. novembris, *Griesmar* (C-366/99, EU:C:2001:648, 41. punkts). Skat. arī spriedumu, 1999. gada 16. septembris, *Abdoulaye u.c.* (C-218/98, EU:C:1999:424, 18., 20. un 22. punkts).

24 Skat., piemēram, spriedumus 1988. gada 25. oktobris, Komisija/Francija (312/86, EU:C:1988:485, 14. punkts); 2001. gada 29. novembris, *Griesmar* (C-366/99, EU:C:2001:648, 56. punkts); 2009. gada 26. marts, Komisija/Grieķija (C-559/07, nav publicēts, EU:C:2009:198, 69. punkts), un 2015. gada 16. jūlijs, *Maïstrellis* (C-222/14, EU:C:2015:473, 47. punkts).

25 Spriedums, 2010. gada 30. septembris, *Roca Álvarez* (C-104/09, EU:C:2010:561, 24. punkts).

26 Spriedums, 2002. gada 19. marts, *Lommers* (C-476/99, EU:C:2002:183, 30. punkts).

41. Šo normu var uzskatīt par sieviešu un vīriešu salīdzināmības trūkuma atzīšanu, ņemot vērā viņu bioloģisko stāvokli, atbilstoši judikatūrai, kas ir uzsvērtā iepriekš šo secinājumu 37. punktā.

42. Vai strīdīgo pasākumu var uzskatīt par noteikumu “*attiecībā uz mātes aizsardzību*” Direktīvas 79/7 4. panta 2. punkta izpratnē?

43. Spānijas valdība un INSS apgalvo, ka uz LGSS 60. panta 1. punktu attiecas Direktīvas 79/7 4. panta 2. punkts. INSS norāda, ka pasākums ir cieši saistīts ar maternitāti, jo sievietes, uz kurām tas attiecas, ir mātes – ja nav maternitātes, situācija, kuru mēģina labot ar valsts noteikumu, nemaz nerodas. Spānijas valdība tiesas sēdē apgalvoja, ka Direktīvas 79/7 4. panta 2. punkts ir jāsaprot kā tāds, kas pieļauj pozitīvas diskriminācijas gadījumus maternitātes dēļ, un tas ir jāinterpretē plaši, ņemot vērā LESD 157. panta 4. punktu un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 23. pantu.

44. Turpretim prasītājs un Komisija uzskata, ka uz attiecīgo pasākumu nevar attiecināt Direktīvas 79/7 4. panta 2. punktu. Šis ieinteresētās personas aizstāv šauru šīs tiesību normas interpretāciju tādā izpratnē, ka tā attiecas tikai uz aspektiem, kas ir saistīti ar sieviešu bioloģisko stāvokli. Tas it īpaši attiecas uz dzemdību atvaļinājuma periodu.

45. Jēdziens “māte” nav definēts Direktīvā 79/7. Cik man zināms, Tiesa līdz šim nav interpretējusi šīs direktīvas 4. panta 2. punktu. Tomēr Tiesa vairākkārt ir interpretējusi līdzīgus noteikumus Direktīvas 76/207/EEK 2. panta 3. punkta kontekstā²⁷, kurā samērā līdzīgi Direktīvas 79/7 4. panta 2. punkta noteikumiem bija noteikts, ka šī direktīva “neskar noteikumus, kas attiecas uz sieviešu aizsardzību, jo īpaši attiecībā uz grūtniecību un maternitāti”.

46. Saistībā ar Direktīvas 76/207 2. panta 3. punktu Tiesa ir uzskatījusi, ka “mātes” izņēmums ir jāinterpretē šauri²⁸. Tiesa to ir konsekventi saistījusi ar sieviešu bioloģisko stāvokli un īpašajām attiecībām, kas pastāv starp sievieti un viņas bērnu. Tāpēc šī norma attiecas tikai uz pasākumiem, kas ir saistīti ar sieviešu aizsardzību grūtniecības, dzemdību un grūtniecības un dzemdību atvaļinājuma laikā²⁹. Turpretim tiek uzskatīts, ka pasākumi, kas šajās situācijās nav stingri saistīti ar sieviešu aizsardzību, neietilpst “mātes” izņēmumā³⁰.

47. Šo stingro pieeju attiecībā uz “mātes” jēdzienu ir piemērojusi arī Tiesa, lai noteiktu, vai sieviešu un vīriešu dzimuma darba ņēmēja situācija ir salīdzināma, ar mērķi piemērot principu par vienādu darba samaksu saskaņā ar LESD 157. pantu arodpensiju jomā. Tiesa lietā *Griesmar* norādīja, ka pasākumu var pieņemt, ja tas ir paredzēts nolūkā “kompensēt šķēršļus profesionālajā izaugsmē, kas darbiniecēm rodas sakarā ar nodarbinātības pārtraukumu pēcdzemdību periodā, jo šajā gadījumā darba ņēmēja vīrieša situācija nav salīdzināma ar darba ņēmējas sievietes situāciju”³¹. Tomēr Tiesa skaidri atteicās sieviešu profesionālās izaugsmes trūkumus – ņemot vērā, ka viņām ir dominējošā loma bērnu audzināšanā, –

27 Padomes Direktīvas (1976. gada 9. februāris) par tāda principa īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm attiecībā uz darba, profesionālās izglītības un izaugsmes iespējām un darba apstākļiem (OV 1976, L 39, 40. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2002/73/EK (2002. gada 23. septembris) (OV 2002, L 269, 15. lpp.), 2. panta 7. punkts ar grozījumiem. Šis pants ir aizstāts ar Direktīvas 2006/54 28. pantu.

28 Skat., piemēram, spriedumu, 1986. gada 15. maijs, *Johnston* (222/84, EU:C:1986:206, 44. punkts).

29 Skat., piemēram, attiecībā uz grūtniecības un dzemdību atvaļinājumu 2004. gada 18. novembra spriedumu *Sass* (C-284/02, EU:C:2004:722, 33. punkts); par papildu grūtniecības un dzemdību atvaļinājumu 1984. gada 12. jūlija spriedumu *Hofmann* (184/83, EU:C:1984:273, 25. un 26. punkts) un par īpašiem noteikumiem attiecībā uz nodarbinātu māšu vai tēvu iespējamu atvaļinājuma izmantošanu 2013. gada 19. septembra spriedumu *Betriu Montull* (C-5/12, EU:C:2013:571, 61.–65. punkts).

30 Skat., piemēram, 1988. gada 25. oktobra spriedumu Komisija/Francija (312/86, EU:C:1988:485, 13. un 14. punkts) attiecībā uz vairākām “īpašām sieviešu tiesībām”, kas aizsargā sievietes kā vecāka gadagājuma darba ņēmējas vai mātes, un 2010. gada 30. septembra spriedumu *Roca Álvarez* (C-104/09, EU:C:2010:561, 26.–31. punkts) par atvaļinājuma periodu, kas, kaut arī to sauca par “zīdīšanas atvaļinājumu”, faktiski bija nodalīts no zīdīšanas pašas par sevi un par tā mērķi varēja uzskatīt bērnu aprūpi. Šajā ziņā skat. arī 2015. gada 16. jūlija spriedumu *Maistrellis* (C-222/14, EU:C:2015:473, 51. punkts) par bērna kopšanas atvaļinājumu.

31 Spriedums, 2001. gada 29. novembris (C-366/99, EU:C:2001:648, 46. punkts).

uzskatīt par tādiem, kas ir saistīti ar “dzemdību atvaļinājumu” vai jebkādiem trūkumiem, kas rodas saistībā ar prombūtni no darba pēc bērna dzimšanas³². Daļēji tas notika tāpēc, ka aplūkotā piemaksa tika piešķirta arī attiecībā uz adoptētiem bērniem, to nesaistot ar iepriekšēju adopcijas atvaļinājuma piešķiršanu mātei³³.

48. Tādējādi “mātes” jēdziens, kā to interpretējusi Tiesa, attiecas uz īpašo bioloģisko realitāti, kas padara sievietes un vīriešus nesalīdzināmus: grūtniecību, dzemdībām un dzemdību atvaļinājumu. Tas ierobežo šīs īpašās aizsardzības mērķi ne tikai ar *ratione materiae*, bet, loģiski, arī ar *ratione temporis*, jo nevar uzskatīt, ka mātes izņēmums attiecas uz jebkuru(-iem) turpmāku(-iem) notikumu(-iem) vai situāciju(-ām) tikai tāpēc, ka sieviete ir māte. Tādēļ jēdziens “māte” ir jāsaprot šauri. To nevar pielīdzināt vispārīgam *maternitātes* vai *vecāku* jēdzienam.

49. *INSS* un Spānijas valdība ierosina atkāpties no šīs pieejas Direktīvas 79/7 kontekstā un aptvert plašāku “mātes” kā “maternitātes” izpratni. Izskatot jautājumu par šādas plašas interpretācijas iemesliem tiesas sēdē, Spānijas valdība apgalvoja, ka Direktīvas 79/7 4. panta 2. punkts ir jāinterpretē, ņemot vērā LESD 157. panta 4. punktu un Hartas 23. pantu, kas paver durvis pozitīvas diskriminācijas pasākumiem attiecībā uz mātes stāvokli plašākā izpratnē.

50. Mani šis arguments nepārliecina. Kā es sīkāk paskaidrošu turpmāk³⁴, potenciālais tiesiskais pamats pozitīvai darbībai šajā lietā varētu būt atrodams ārpus Direktīvas 79/7 – LESD 157. panta 4. punktā. Šajā gadījumā pietiek norādīt, ka pasākumi, kas pieļauj atšķirīgu attieksmi pret sievietēm un vīriešiem un kas ir aizsardzības pasākumi mātes stāvokļa dēļ Direktīvas 79/7 darbības jomā, ir balstīti uz atšķirīgu pieņēmumu un loģiku nekā LESD 157. panta 4. punktā izklāstītie vispārīgie noteikumi par pozitīvu darbību. Ierosināt, ka vēlāk vajadzētu atļaut vispārīgus noteikumus par pozitīvu darbību interpretatīvi sagrozīt, lai mainītu izpratni par salīdzināmību attiecībā uz vecākiem, īpašiem nozaru tiesību aktiem, faktiski padarot vienu no to galvenajiem noteikumiem bezzobainu, man nešķiet labs risinājums, ko piemērot tiesību aktu interpretācijā.

51. Īsāk sakot, es neredzu pamatotu iemeslu tam, lai jēdzienam “attiecībā uz mātes aizsardzību” piešķirtu atšķirīgu un plašāku nozīmi Direktīvas 79/7 kontekstā. Gluži pretēji, kā Komisija pareizi brīdina, plaša izpratne par jēdziena “māte” atkāpi ļautu atšķirīgi izturēties situācijās, kad strādājošās mātes un tēvi patiesi atrodas salīdzināmā situācijā, tādējādi pārkāpjot pašu direktīvas mērķi.

52. Pamatojoties uz šo samērā šauru jēdziena “attiecībā uz mātes aizsardzību” interpretāciju, kura, manuprāt, ir jāpiemēro arī Direktīvas 79/7 kontekstā, es neredzu, kāpēc varētu uzskatīt, ka uz attiecīgo pasākumu attiecas izņēmums, kas ir ietverts tās 4. panta 2. punktā.

53. Vien ieskats attiecīgā pasākuma īpašajās iezīmēs jau apstiprina šo secinājumu. *LGSS* 60. panta 1. punktā noteiktā maternitātes piemaksa nav saistīta ne ar vienu no grūtniecības, dzemdību un grūtniecības un dzemdību atvaļinājuma īpašajām situācijām. Faktiski neviena no šīm situācijām nav nosacījums, lai saņemtu maternitātes piemaksu.

54. Pirmkārt, kā norāda prasītājs, ne visas darba ņēmējas sievietes, kam ir piekļuve grūtniecības un dzemdību pabalstam, faktiski var izmantot grūtniecības un dzemdību atvaļinājumu. Tā kā saskaņā ar valsts tiesību aktiem adopcijas atvaļinājumu var vienlīdzīgi izmantot kā sievietes, tā vīrieši³⁵, pastāv iespēja, ka sieviete var gūt labumu no maternitātes piemaksas, lai gan sieviete nav izmantojusi šādu atvaļinājumu, vai vēl vairāk, iespējams, ka viņai nav bijusi ne grūtniecība, ne dzemdības. Otrkārt, ja

32 Turpat, 51. punkts.

33 Turpat, 52. punkts.

34 Skat. C sadaļu, 93. un 96.–98. punktus.

35 Saskaņā ar *Ley del Estatuto de los Trabajadores* (Darba ņēmēju likums) 48. panta 5. punktu redakcijā, kas izriet no 2015. gada 23. oktobra *Real decreto legislativo 2/2015* (Karāja likumdošanas dekrēts 2/2015) (*BOE* Nr. 255, 2015. gada 24. oktobris).

bērnām ir divas mātes³⁶, abām būs tiesības uz maternitātes piemaksu, bet tikai viena varētu būt izmantojusi grūtniecības un dzemdību atvaļinājumu. Tā kā strīdīgais pasākums neietver nevienu nosacījumu, saskaņā ar kuru sievietēm ir jāpārtrauc strādāt laikā, kad viņām ir bērni, tad zūd saistība ar grūtniecības un dzemdību atvaļinājumu, piemēram, situācijās, kad sievietei bērns piedzimst pirms stāšanās darba tirgū. Treškārt, tas, ka pasākums neattiecas uz viena bērna mātēm, apstiprina, ka tas nav saistīts ar mātes aizsardzību.

55. Tādējādi kopumā pasākumā nav iekļautas situācijas, kas ir skaidri un objektīvi saistītas ar mātes stāvokli, vienlaikus pārmērīgi iekļaujot situācijas, kuras tādas nav. Šāds likumdošanas plāns diez vai var ietilpt Direktīvas 79/7 4. panta 2. punkta ietvaros.

56. Šķiet arī, ka gan INSS, gan Spānijas valdība galu galā atzina, ka LGSS 60. panta 1. punkta īpašais mērķis ir daudz plašāks nekā mātes aizsardzības mērķis iepriekš minētajā (šaurajā) izpratnē.

57. Visi šie apsvērumi apstiprina, ka LGSS 60. panta 1. punkts neietver nevienu elementu, kas noteiktu saikni starp piemaksu un profesionālās izaugsmes trūkumiem, kas ir saistīti ar “mātes” jēdzienu Direktīvas 79/7 4. panta 2. punkta izpratnē.

b) Kādi ir aplūkoto pasākuma mērķi?

58. Saskaņā ar LGSS 60. panta 1. punktu maternitātes piemaksa tika ieviesta, apliecinot “demogrāfisko ieguldījumu” sociālajā nodrošinājumā. Kā uzsver Komisija, tiesību akta, ar kuru ir pieņemts pasākums, preambulā nav sniegts konkrētāks pamatojums³⁷.

59. Ja tiktu pievērsta uzmanība paša LGSS 60. panta 1. punkta noteiktajam mērķim, būtu grūti saprast, kāpēc sievietes un vīrieši nav salīdzināmā situācijā attiecībā uz to “demogrāfisko ieguldījumu” sociālā nodrošinājuma sistēmā, jo bērna radīšanai joprojām šķiet nepieciešami abi dzimumi³⁸.

60. Tomēr, kā tas izriet no Komisijas, INSS un Spānijas valdības aprakstītās izstrādes vēstures un politikas konteksta, aplūkoto pasākumu iedvesmo un tas tiek īstenots ar daudz plašāku mērķi.

61. No Komisijas iesniegtajiem dokumentiem, kā arī no Spānijas valdības rakstiskās atbildes uz Tiesas jautājumu izriet, ka Parlamenta ierosinātais grozījums, kas ir aplūkoto pasākuma pamatā, liecina par nepieciešamību atzīt dzimumu dimensiju pensiju jomā un novērst vai vismaz *samazināt dzimumu nevienlīdzību attiecībā uz pensijām*³⁹. Tas tā ir tāpēc, ka sievietes biežāk pamet darbu, lai rūpētos par bērniem, kas tieši ietekmē viņu ienākumu, kā arī pensiju apmēru, izraisot parādību, ko sauc par “dubultu sodu”⁴⁰. Tāpēc pasākuma mērķis ir ieviest “demogrāfiskā ieguldījuma” jēdzienu, lai atzītu

36 Prasītājs paskaidro, ka tas ir iespējams saskaņā ar *Ley 20/2011, de 21 de julio, del Registro Civil* (2011. gada 21. jūlija Likums 20/2011 par civilreģistru) 44. panta 5. punktu (BOE Nr. 175, 2011. gada 22. jūlijs).

37 *Ley 48/2015 de 29 de octubre, de Presupuestos Generales del Estado para el año 2016* (Likums 48/2015 par vispārējiem valsts budžetiem 2016. gadam) (BOE Nr. 260, 2015. gada 10. oktobris).

38 Lai gan bija sākotnējas šaubas par olšūnu daļēju ģenētiskas aktivizēšanas iespēju, kas sāk cilvēka attīstības procesu neapauglotā cilvēka olšūnā (skat. spriedumu, 2011. gada 18. oktobris, *Brüstle*, C-34/10, EU:C:2011:669, 36. punkts, bet skat. arī spriedumu, 2014. gada 18. decembris, *International Stem Cell Corporation*, C-364/13, EU:C:2014:2451, 38. punkts), šķiet, ka pat saskaņā ar Savienības tiesību aktiem bērna ieņemšanai joprojām ir nepieciešami abi dzimumi.

39 *Boletín Oficial de las Cortes Generales – Congreso de los Diputados* (1.9.2015., A sērija, Nr. 163-4, 2812. – 2814. lpp.).

40 *Plan Integral de Apoyo a la Familia (PIAF) 2015–2015* (Ģimenes atbalsta integrālā programma 2015.–2017. gadam) apstiprināta Ministru padomē 2015. gada 14. maijā (pieejams vietnē www.msccs.gob.es/novedades/docs/PIAF-2015-2017.pdf).

sieviešu centienus rūpēties par bērniem un viņu audzināšanu, kas tādējādi kaitē viņu profesionālajai darbībai⁴¹. To Spānijas Konstitucionālā tiesa uzskatīja arī par pasākuma pamatmērķi – mērķis ir kompensēt mātēm, kuras, neraugoties uz nodomu uz ilgāku profesionālo dzīvi, ir veltījušas sevi bērnu aprūpei, un tāpēc viņas nav spējušas veikt iemaksas tik daudz gadu, cik citi darba ņēmēji⁴².

62. Turklāt *INSS* sagatavoja statistikas datus, kas apliecina, ka sociālā nodrošinājuma iemaksas ir tieši saistītas ar dzimumu un bērnu skaitu. Saskaņā ar šiem pierādījumiem pensiju apmēra atšķirībām starp dzimumiem ir lielāka ietekme uz sievietēm, kas ir divu vai vairāku bērnu mātes.

63. Pirmo sākotnējo secinājumu var izdarīt no tikko minētajiem elementiem. Ir skaidrs, ka attiecīgā pasākuma mērķis faktiski *nav* aizsargāt sievietes, kuras uzņemas bērnu aprūpes pienākumus. Patiesi, *LGSS* 60. panta 1. punktā *nav* ietverts neviens nosacījums, kas saistītu attiecīgo pabalstu ar faktisku bērnu aprūpi. Tajā *nav* prasīts pierādīt atvaļinājuma ilgumu, darba pārtraukšanu vai vismaz nelielu darba laika saīsināšanu. Jāatzīst, ka pat tad, ja tas būtu izvirzītais mērķis, tas būtu maznoderīgi, jo saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru tēvi un mātes ir līdzīgā situācijā bērnu aprūpes jomā⁴³.

64. Otrais sākotnējais secinājums ir tāds, ka aplūkotā pasākuma patiesais mērķis ir *samazināt dzimumu nevienlīdzību* attiecībā uz pensijām, pamatojoties uz vispārējiem statistikas datiem, kas liecina, ka sievietēm, kurām ir vairāk nekā viens bērns, ir īpaši trūkumi attiecībā uz pensijas tiesībām.

65. Pēdējais mērķis nekavējoties liek jautāt, vai šāda strukturālas nevienlīdzības situācija ir pietiekama, lai sievietes un vīrieši būtu uzskatāmi par nesalīdzināmiem katrā konkrētajā situācijā.

66. Manuprāt, tā nevar būt. Ir taisnība, ka dažos gadījumos Tiesas judikatūrā ir ņemtas vērā atšķirības, kas ietekmē dažādas personu grupas, lai noraidītu to salīdzināmību⁴⁴. Tomēr Tiesa ir uzskatījusi par salīdzināmu dažādu vecuma grupu cilvēku situāciju, kuras ir skārušas strukturālas problēmas, piemēram, bezdarbs⁴⁵. Turklāt Tiesa ir brīdinājusi nepaļauties uz vispārīgajiem un statistikas datiem tieši tāpēc, ka tas, iespējams, izraisīs diskriminējošu attieksmi pret sievietēm un vīriešiem attiecīgajā situācijā⁴⁶. Patiesi, spēcīgu statistikas pierādījumu esamība, kas parāda strukturālas atšķirības, kuras ietekmē sievietes, neizslēdz iespēju, ka pastāv situācijas, kad sievietes un vīrieši atrodas salīdzināmā situācijā.

67. Es neredzu iemeslus neizmantot šo pašu pieeju šajā lietā. Turklāt argumenti, kas ir saistīti ar dažādām situācijām, kurās atrodas grupas, ar nosacījumu, ka šāda atšķirība *nav* tik ievērojama, ka padarītu grupas pilnīgi nesalīdzināmas, ir pienācīgi jānovērtē pamatojuma posmā⁴⁷ vai, ja tas ir atbilstoši, saskaņā ar “pozitīvas darbības” novērtējumu. Proti, “pozitīva darbība” ļauj atkāpties no individuālās pieejas līdztiesībai, lai ņemtu vērā grupas nelabvēlīgo situāciju un panāktu patiesu līdztiesību⁴⁸.

41 *Informe sobre el complemento de maternidad en las pensiones contributivas* (Ziņojums par maternitātes piemaksu uz iemaksām balstītajām pensijām), ko Spānijas valdība 2015. gada jūnijā nosūtīja *Comisión de Seguimiento y Evaluación de los Acuerdos del Pacto de Toledo* (Toledo pakta nolīgumu novērtēšanas un izpildes komisija).

42 *Tribunal Constitucional* (Spānijas Konstitucionālā tiesa) 2018. gada 16. oktobra rīkojums (Nr. 3307-2018, ES:TC:2018:114A, 3. punkta b) apakšpunkts).

43 Skat. iepriekš 29. un 30. zemsvītras piezīmē minēto judikatūru.

44 Spriedums, 2015. gada 1. oktobris, O (C-432/14, EU:C:2015:643, 37.–39. punkts).

45 Skat. spriedumu, 2017. gada 19. jūlijs, *Abercrombie & Fitch Italia* (C-143/16, EU:C:2017:566, 26. un 27. punkts).

46 Šajā ziņā skat. spriedumu, 2014. gada 3. septembris, X (C-318/13, EU:C:2014:2133, 38. punkts). Par argumentiem, kas ir diezgan līdzīgi Spānijas valdības un *INSS* šajā lietā izvirzītajiem argumentiem, skat. arī 2001. gada 29. novembra spriedumu *Griesmar* (C-366/99, EU:C:2001:648, 56. punkts).

47 Attiecībā uz iekšējo pāreju starp šīm kategorijām skat. manus secinājumus lietā *Cresco Investigation* (C-193/17, EU:C:2018:614, 61. un 62. punkts).

48 Šajā ziņā skat. ģenerālvokāta Dž. Tezauro [G. Tesauro] secinājumus lietā *Kalanke* (C-450/93, EU:C:1995:105, 8. punkts). Šajā ziņā skat. manu priekšlikumu šo secinājumu C sadaļā.

68. Tā rezultātā man jāsecina, ka vispārējas, strukturālas pensiju nevienlīdzības pastāvēšana neizslēdz to, ka sieviešu un vīriešu dzimuma darba ņēmēji, kas ir divu vai vairāku bērnu vecāki, atrodas salīdzināmā situācijā attiecībā uz attiecīgo pabalstu, proti, (piemaksu) uz iemaksām balstītu invaliditātes pensiju.

2. Diskriminācija

69. Aplūkojamā pasākuma rakstura dēļ analīze par to, vai LGSS 60. panta 1. punkts ir diskriminējošs, ir ļoti īsa. Šajā noteikumā piemaksas attiecas tikai uz sievietēm. Tādējādi tā ir tieša diskriminācija dzimuma dēļ, kas ietekmē pabalstu aprēķināšanu Direktīvas 79/7 4. panta 1. punkta izpratnē.

70. Kā Komisija pamatoti uzsver, Direktīvas 79/7 ietvaros nav iespējams attaisnot šādu tiešas diskriminācijas gadījumu⁴⁹. Atkāpe no aizlieguma veikt tiešu diskrimināciju dzimuma dēļ ir iespējama tikai gadījumos, kas izsmēloši ir izklāstīti minētajā direktīvā⁵⁰. Tādēļ ir jāpārbauda, vai uz attiecīgo pasākumu var attiekties Direktīvas 79/7 7. panta 1. punkts.

3. Direktīvas 79/7 7. panta 1. punkts

71. Ņemot vērā sociālā nodrošinājuma īpaši sensitīvo raksturu un plaši izplatītās atšķirības attieksmē pret sievietēm un vīriešiem laikā, kad notika sarunas par Direktīvu 79/7, 7. panta 1. punkts ļāva dalībvalstīm dažus jautājumus izslēgt no direktīvas darbības jomas. Patiesi, Direktīvas 79/7 mērķis bija “tikai” vienlīdzīgas attieksmes principa pret sievietēm un vīriešiem “pakāpeniska” īstenošana⁵¹. Tādējādi 7. panta 1. punktā minētos izņēmumus nevar loģiski saistīt ar sistemātiskiem sieviešu aizsardzības mēģinājumiem vai pozitīvu diskrimināciju. To mērķis drīzāk ir saglabāt dažus sociālā nodrošinājuma sistēmu elementus, kas pastāvēja direktīvas pieņemšanas laikā⁵².

72. Starp jautājumiem, kurus dalībvalstīm ir atļauts izslēgt no Direktīvas 79/7 piemērošanas jomas, 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā ir sniegta atsauce uz “priekšrocībām attiecībā uz tādas vecuma pensijas sistēmām, kas piešķirta personām, kuras izaudzinājušas bērnus,” un “tiesību iegūšanu uz pabalstiem pēc pārtraukuma darbā, kas radies sakarā ar bērna audzināšanu”.

73. INSS un Spānijas valdība apgalvo, ka kopumā uz šajā lietā aplūkoto pasākumu attiecas minētais izņēmums.

74. Prasītājs turpretim apgalvo, ka 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā minētais izņēmums nav piemērojams. Šis izņēmums, pēc prasītāja domām, ir piemērojams tikai vecuma pensijām, nevis invaliditātes pensijām, kā tas ir, piemēram, šajā gadījumā.

49 Pēc analogijas skat. spriedumus, 2010. gada 18. novembris, *Kleist* (C-356/09, EU:C:2010:703, 41. punkts), un 2013. gada 12. septembris, *Kuso* (C-614/11, EU:C:2013:544, 50. punkts).

50 Šajā ziņā skat. spriedumu, 2018. gada 26. jūnijs, MB (Dzimuma maiņa un izdienas pensija) (C-451/16, EU:C:2018:492, 50. punkts un tajā minētā judikatūra).

51 Skat. spriedumus, 1991. gada 11. jūlijs, *Johnson* (C-31/90, EU:C:1991:311, 25. punkts), un 2009. gada 16. jūlijs, *Gómez-Limón Sánchez-Camacho* (C-537/07, EU:C:2009:462, 60. punkts).

52 Kā uzsvērts judikatūrā, pat ja šie mērķi nav minēti Direktīvas 79/7 apsvērumos, “no izņēmumiem, kas ietverti šīs direktīvas 7. panta 1. punktā, var secināt, ka Kopienas likumdevējs bija iecerējis ļaut dalībvalstīm uz laiku saglabāt priekšrocības, kas sievietēm piešķirtas saistībā ar pensionēšanos, lai dalībvalstis varētu pakāpeniski pielāgot savas pensiju sistēmas šajā ziņā, neizjaucot šo sistēmu sarežģīto finansiālo līdzsvaru, kuras nozīmi nedrīkst ignorēt”. Skat., piemēram, spriedumus 1998. gada 30. aprīlis, *De Vriendt* u.c. (no C-377/96 līdz C-384/96, EU:C:1998:183, 26. punkts), un 2006. gada 27. aprīlis, *Richards* (C-423/04, EU:C:2006:256, 35. punkts).

75. Es neredzu, kāpēc 7. panta 1. punkta b) apakšpunktu nevarētu piemērot pastāvīgas invaliditātes pensijai. Pat ja šī noteikuma pirmā daļa attiecas uz “vecuma” pensiju, tas tā nav otrās daļas gadījumā, kas vispārīgi attiecas uz tiesību uz pabalstu iegūšanu pēc periodiem, kad darba pārtraukšana notiek sakarā ar bērnu audzināšanu. Faktiski Tiesa jau ir piemērojusi 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā ietvertu izņēmumu Spānijas pastāvīgas invaliditātes pensiju kontekstā⁵³.

76. Tomēr 7. panta 1. punkta b) apakšpunkts šajā lietā nav piemērojams cita iemesla dēļ. Kā pareizi norāda prasītājs, LGSS 60. panta 1. punkts nav saistīts ar faktisku nodarbinātības pārtraukšanu bērnu audzināšanas dēļ. Maternitātes piemaksu piešķir neatkarīgi no tā, vai pastāv pārtraukums nodarbinātības jomā grūtniecības un dzemdību atvaļinājuma vai bērna kopšanas atvaļinājuma, vai citā veidā⁵⁴.

77. Skaidrības labad vēlos piebilst, ka pat tad, ja kāds pasākums, piemēram, aplūkotais pasākums, faktiski būtu saistīts ar nodarbinātības pārtraukšanu bērnu audzināšanas dēļ, tas, manuprāt, nevarētu nozīmēt, ka uz to varētu attiecināt izņēmumu, kas ir paredzēts 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā.

78. Kā Komisija un prasītājs pamatoti apgalvo, izņēmumi, kas ir ietverti Direktīvas 79/7 7. panta 1. punktā, tika izstrādāti, lai pakāpeniski novērstu atšķirības attieksmē⁵⁵, un tie ir jāinterpretē šauri⁵⁶. Kaut arī šīs direktīvas 7. panta 2. punktā un 8. panta 2. punktā ir sniegtas atsauces uz iespēju dalībvalstīm “saglabāt” spēkā esošos noteikumus, Tiesa 7. panta 1. punktu nav interpretējusi kā striktu “atturēšanās no jebkādas darbības” klauzulu. Judikatūrā tiek pieņemts, ka Direktīvas 79/7 7. panta 1. punktu var attiecināt uz turpmāku tādu pasākumu pieņemšanu, kurus nevar atdalīt no iepriekšējiem pasākumiem, uz kuriem attiecas šī atkāpe, kā arī uz šādu pasākumu grozījumiem⁵⁷.

79. Tomēr šajā lietā aplūkoto normu nevar pamatoti uzskatīt par saistītu ar pakāpenisku virzību uz pilnīgu sieviešu un vīriešu līdztiesības principa piemērošanu sociālā nodrošinājuma jomā. Pasākums tika pieņemts 2015. gadā – vairākas desmitgades pēc Direktīvas 79/7 stāšanās spēkā. To iekļāva valsts tiesiskajā kontekstā, kurā nebija līdzīga noteikuma, ar kuru tas varētu būt saistīts. Tāpēc nevar uzskatīt, ka pasākums ir nepieciešams vai neatdalāms no jebkura iepriekš pastāvoša režīma, izmantojot 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā paredzēto atkāpi. Turklāt tas nav saistīts ar 7. panta 1. punkta vispārējo mērķi saglabāt sociālā nodrošinājuma sistēmas finansiālo līdzsvaru.

80. Rezultātā man ir jāsecina, ka šajā lietā aplūkoto pasākumu nevar uzskatīt par tādu, uz kuru attiecas izņēmums, kas ir paredzēts Direktīvas 79/7 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā.

C. LESD 157. panta 4. punkts

81. Lai gan es secinu, ka LGSS 60. panta 1. punkts ir aizliegts ar Direktīvu 79/7, atliek analizēt, vai attiecīgais pasākums tomēr var būt pieļaujams saskaņā ar LESD 157. panta 4. punktu – noteikumu, kuru plaši apsprieda ieinteresētās personas, kas šajā lietā iesniedza apsvērumus.

53 Spriedums, 2009. gada 16. jūlijs, *Gómez-Limón Sánchez-Camacho* (C-537/07, EU:C:2009:462, 60. un 63. punkts).

54 Iepriekš, 63. punkts.

55 Skat., piemēram, spriedumu, 1992. gada 7. jūlijs, *Equal Opportunities Commission* (C-9/91, EU:C:1992:297, 14. punkts).

56 Skat., piemēram, attiecībā uz 7. panta 1. punkta a) apakšpunktu 2005. gada 21. jūlija spriedumu *Vergani* (C-207/04, EU:C:2005:495, 33. punkts un tajā minētā judikatūra).

57 Skat. spriedumus, 1994. gada 7. jūlijs, *Bramhill* (C-420/92, EU:C:1994:280), un 2000. gada 23. maijs, *Hepple* u.c. (C-196/98, EU:C:2000:278, 23. punkts), kā arī ģenerāladvokāta A. Sadžo [A. Saggio] secinājumus lietā *Hepple* u.c. (C-196/98, EU:C:1999:495, 21.–24. punkts), un ģenerāladvokāta Ž. Mišo [J. Mischo] secinājumus lietā *Taylor* (C-382/98, EU:C:1999:452, 66.–69. punkts).

82. LESD 157. panta 4. punktā ir noteikts, ka, “lai praksē nodrošinātu pilnīgu vienlīdzību starp sievietēm un vīriešiem darbā, vienādas attieksmes princips neliedz dalībvalstīm atstāt spēkā vai ieviest pasākumus, kas dod īpašas priekšrocības nepietiekami pārstāvētajam dzimumam, tā pārstāvjiem atvieglinot iesaistīšanos darbā vai arī novēršot vai kompensējot viņu profesionālās izaugsmes trūkumus”. Tādējādi šis noteikums ļauj “attaisnot” vai atkal padarīt saderīgus Savienības tiesību aktus, uz kuriem neattiecas īpašie izņēmumi vai atkāpes, kas ir paredzētas sekundārajos tiesību aktos dzimumu līdztiesības jomā⁵⁸.

83. Tomēr LESD 157. panta 4. punkta piemērošanas joma joprojām ir neskaidra. Pirmkārt, joprojām nav atrisināts jautājums, vai LESD 157. panta 4. punkts attiecas tikai uz “vienādas darba samaksas” jomu vai arī tā piemērošanas joma ir plašāka (1.). Otrkārt, kādus pasākumus var uzskatīt par tādiem, uz kuriem attiecas šis noteikums, it īpaši attiecībā uz pasākumiem, ar kuriem kompensē profesionālās izaugsmes trūkumus? (2.) Pēc šo divu galveno jautājumu vispārējas analīzes un ierosinājuma, ka uz dažiem rūpīgi izstrādātiem valsts pasākumiem sociālā nodrošinājuma pensiju jomā varētu attiekties LESD 157. panta 4. punkts, man joprojām ir jāsecina, ka šajā lietā aplūkotais pasākums nav viens no tiem, jo tas neatbilst samērīguma pamatprasībām (3.).

1. LESD 157. panta 4. punkta darbības joma un “vienāda darba samaksa”

84. Attiecīgais pabalsts neietilpst “darba samaksas” jēdzienā LESD 157. panta 2. punkta izpratnē⁵⁹. Vai tāpēc LESD 157. panta 4. punkts var “attaisnot” valsts pasākumu, uz kuru neattiecas LESD 157. panta 2. punkts?

85. Sniedzot atbildes par šo jautājumu tiesas sēdē, Komisija norādīja, ka, ņemot vērā, ka jēdziens “profesionālā izaugsme” LESD 157. panta 4. punktā ir ļoti plašs, šā noteikuma darbības joma attiecas ne tikai uz jēdzienu “vienāda darba samaksa”. Tādējādi to varētu attiecināt arī uz sociālā nodrošinājuma jomu.

86. Es piekrītu Komisijai, ka nav iemesla ierobežot LESD 157. panta 4. punkta darbības jomu ar “vienādas darba samaksas” jautājumu.

87. Jāatzīst, ka īpašais noteikums, kas ļauj dalībvalstīm veikt “pozitīvas darbības” pasākumus, ir iekļauts LESD 157. pantā, kas vēsturiski bija saistīts ar “vienādu darba samaksu”. Tomēr vairāki elementi atbalsta viedokli, ka šī noteikuma ceturrtā daļa pārsniedz specifisko “vienādas darba samaksas” jomu.

88. Pirmkārt, LESD 157. panta 4. punkta formulējums ir acīmredzami diezgan plašs. Tajā ir noteikts izņēmums no “vienlīdzīgas attieksmes principa” starp sievietēm un vīriešiem, nevis attiecībā uz “vienādu darba samaksu”, neparedzot konkrētus ierobežojumus jomām, kurās tos piemēro⁶⁰. Pasākumi, kas tiek atļauti ar šo noteikumu, tiek aprakstīti tikpat plaši kā “pasākumi, ar ko paredz īpašas priekšrocības, lai nepietiekami pārstāvētajam dzimumam atvieglotu iesaistīšanos profesionālajā darbā” vai “lai novērstu vai kompensētu viņu profesionālās izaugsmes trūkumus”. LESD 157. panta 4. punkta mērķus nosaka līdzīgā veidā, atsaucoties uz ļoti plašo mērķi “praksē nodrošināt pilnīgu vienlīdzību [...] darbā”.

58 Skat., piemēram, ierosinājumu, ka LESD 157. panta 4. punktu var piemērot situācijās, kad valsts pasākums ir atzīts par nesaderīgu ar īpašiem sekundāro Savienības tiesību noteikumiem, kas atļauj pozitīvu darbību, spriedumi, 2000. gada 28. marts, *Badeck* u.c. (C-158/97, EU:C:2000:163, 14. punkts); 2000. gada 6. jūlijs, *Abrahamsson* un *Anderson* (C-407/98, EU:C:2000:367, 40., 54. un 55. punkts), un 2004. gada 30. septembris, *Briheche* (C-319/03, EU:C:2004:574, 29.–30. punkts).

59 Skat. šo secinājumu 27.–31. punktu.

60 Skat. Tobler, C., “Sex Equality Law under the Treaty of Amsterdam”, *European Journal of Law Reform*, 1. sējums, Nr. 1, *Kluwer Law International*, 2000, 135. – 151. lpp., 142. lpp.

89. Otrkārt, no sistemātiska viedokļa raugoties, visi iespējamie LESD 157. panta ierobežojumi attiecībā uz konkrēto “vienādas darba samaksas” jomu jau ir pārķēpti ar LESD 157. panta 3. punktu, kas ir uzskatāms par plašu juridisko pamatu, kurš pārsniedz vienādas darba samaksas principu un ietver “pasākumus, lai nodrošinātu to, ka nodarbinātības un profesiju jautājumos ir ievērots princips, kas paredz vienlīdzīgas iespējas un vienlīdzīgu attieksmi pret sievietēm un vīriešiem”⁶¹.

90. Treškārt, tā ir taisnība, ka Tiesa jau iepriekš ir pieņēmusi Direktīvas 76/207 2. panta 4. punktā paredzēto “šauru” interpretāciju attiecībā uz pozitīvās darbības izņēmumu, norādot, ka šis noteikums ir atkāpe no vienlīdzīgas attieksmes principa⁶². Tomēr šī nostāja ir pakāpeniski izslēgta⁶³. Tā nav iekļauta judikatūrā attiecībā uz plašāku un visaptverošu pozitīvās darbības izņēmumu, kas ir ietverts LESD 157. panta 4. punktā. Tā, manuprāt, nav nejausība. LESD 157. panta 4. punkts ir primāra tiesību aktu konsolidācija attiecībā uz redzējumu par patiesu līdztiesību dzimumu līdztiesības jomā, nevis tikai atkāpe, kas būtu interpretējama šauri.

91. Tādēļ es uzskatu, ka LESD 157. panta 4. punkts būtu jāinterpretē kā tāds, kas “pozitīvās diskriminācijas” ietvaros atļauj pasākumus, kuri citādi tiktu kavēti ar vienlīdzīgas attieksmes principu, kas ir noteikts Direktīvā 79/7, tik ilgi, kamēr ar šiem pasākumiem patiesi tiek mēģināts “praksē nodrošināt pilnīgu vienlīdzību starp sievietēm un vīriešiem darbā”, kā arī paredzēt “pasākumus, kas dod īpašas priekšrocības nepietiekami pārstāvētajam dzimumam, tā pārstāvjiem atvieglinot iesaistīšanos darbā” vai arī “novēršot vai kompensējot viņu profesionālās izaugsmes trūkumus”.

92. Tomēr ir vēl viens sākotnējs jautājums, proti, vai LESD 157. panta 4. punkts ir piemērojams sociālā nodrošinājuma jomā? Patiesi, šī joma joprojām ir pakļauta īpašam režīmam, tā ir zināmā mērā atdalīta no visiem citiem instrumentiem dzimumu līdztiesības jomā attiecībā uz darba apstākļiem un darba samaksu, un to reglamentē vienīgā no izdzīvojušajām “vecajām” direktīvām, kas ir pieņemta, pamatojoties uz EEK 235. pantu (pašreizējais LESD 352. pants)⁶⁴.

93. Tomēr, no plašāka viedokļa raugoties, ir jāuzsver, ka Direktīvas 79/7 regulētās jomas izslēgšana no LESD 157. panta 4. punkta piemērošanas jomas radītu diezgan paradoksālas sekas, kas saistītas ar sociālās drošības jomas izolāciju, un izslēgtu to no iespējas panākt patiesu līdztiesību praksē. Tas tā ir tāpēc, ka Direktīvas 79/7 noteikumi, kas paredz atkāpes iespēju, – 4. panta 2. punkts un 7. pants – nav piemēroti kā pozitīvās diskriminācijas līdzekļi. Tas galvenokārt notiek šaurās interpretācijas dēļ, kas ir piemērota abiem noteikumiem, gan arī konkrēti to dažādo struktūru un mērķu dēļ.

94. Turklāt, kā norādīts iepriekš, Direktīva 79/7 ir “pēdējais mohikānis” līdztiesības tiesību aktos, kas pieņemti 1970. un 1980. gados un kas joprojām ir spēkā. Tās valodas skaistumu, skaidrību un vienkāršību, salīdzinot ar pašreizējo tiesību aktu izstrādi, var tikai apbrīnot, tomēr tas nedrīkst novērst uzmanību no tā, ka sociālā realitāte, ar ko saskārās 1978. gadā, atšķiras no tās, kāda tā ir 40 gadus vēlāk.

61 Langenfeld, C., “AEUV Art. 157 Gleiches Entgelt für Männer und Frauen”, no Grabitz, E., Hilf, M. un Nettesheim, M., *Das Recht der Europäischen Union*, C.H. Beck, Minhene, 2019, Werkstand: 66. Rn. 84. Skat. arī Krebber, S., “Art 157 AEUV”, no Callies, C. un Ruffert, M., *EUV/AEUV. Das Verfassungsrecht der Europäischen Union mit Europäischer Grundrechtecharta*, C.H. Beck, Minhene, 2016, Rn. 73.

62 Skat. spriedumu, 1995. gada 17. oktobris, *Kalanke* (C-450/93, EU:C:1995:322, 21. punkts).

63 Šajā ziņā skat. 1997. gada 11. novembra spriedumu *Marschall* (C-409/95, EU:C:1997:533, 32. punkts), kurā vairs nav atsauces uz “stingras interpretācijas” pienākumu, vai 2002. gada 19. marta spriedumu *Lommers* (C-476/99, EU:C:2002:183, 39. punkts) un 2004. gada 30. septembra spriedumu *Briheche* (C-319/03, EU:C:2004:574, 24. punkts). Pēc analogijas skat. arī spriedumu, 2019. gada 22. janvāris, *Cresco Investigation* (C-193/17, EU:C:2019:43, 65. punkts).

64 Citas “vecās” direktīvas šajā jomā ir vai nu pārstrādātas ar Direktīvu 2006/54, kuras juridiskais pamats ir LESD 157. panta 3. punkts, vai grozītas ar tiesību aktiem, kas ir pieņemti uz tā paša tiesiskā pamata (tas attiecas uz iepriekš minēto Padomes Direktīvu 76/207, kā arī uz Padomes Direktīvu 75/117/EEK (1975. gada 10. februāris) par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu, ievērojot principu par vienlīdzīgu darba samaksu vīriešiem un sievietēm (OV 1975, L 45, 19. lpp.), Padomes Direktīvu 86/378/EEK (1986. gada 24. jūlijs) par vienlīdzīgas attieksmes principa pret vīriešiem un sievietēm īstenošanu sociālā arodnodrošinājuma sistēmā (OV 1986, L 225, 40. lpp.) un Padomes Direktīvu 86/613/EEK (1986. gada 11. decembris) par to, kā piemērot vienlīdzīgas attieksmes principu pret pašnodarbinātiem vīriešiem un sievietēm, to skaitā lauksaimniecībā nodarbinātiem, un par pašnodarbinātu grūtnieču un māšu aizsardzību (OV 1986, L 359, 56. lpp.).

95. Tomēr, ņemot vērā visus minētos pabalstus, es joprojām uzskatu, ka LESD 157. panta 4. punkts (ar dažiem nosacījumiem) kā pamatojums šauri pielāgotiem pasākumiem sociālā nodrošinājuma jomā, uz kuru attiecas Direktīva 79/7, bet kas acīmredzami ir pretrunā tās noteikumiem, ir sistemātiski un loģiski labāks risinājums nekā alternatīva, ko iesaka INSS un Spānijas valdība, proti, sākt interpretēt un faktiski grozīt jēdzienus, kas ir ietverti Direktīvā 79/7, ņemot vērā LESD 157. panta 4. punktu, un neatkarīgi no redzējuma par (patiesu) līdztiesību⁶⁵.

96. Kā minēts iepriekš, Direktīvas 79/7 4. panta 2. punktā ir atzīts, ka vīrieši un sievietes nav salīdzināmi konkrētajā maternitātes situācijā, bet tas pats par sevi neparedz iespēju “pozitīvai darbībai”⁶⁶. Tā ir taisnība, ka pozitīvas darbības konceptuālajiem pamatiem ir daži kopīgi argumentācijas elementi ar tiem, kas ir pamatā ar maternitāti saistītajiem nesalīdzināmības konstatējumiem tieši īpašo trūkumu dēļ, kurus cieš viena no apzinātajām grupām, un to mērķis ir panākt patiesu līdztiesību⁶⁷. Tomēr vismaz dzimumu diskriminācijas jomā šīs divas konceptuālās kategorijas – maternitāte kā viena no pazīmēm, kas nepieļauj salīdzināmību, un iespēja veikt pozitīvas darbības, lai labotu vai kompensētu trūkumus, kurus cieš sievietes, – tiesību aktos un judikatūrā tiek saglabātas kā atsevišķas kategorijas⁶⁸.

97. Tā nav nejaušība. Patiesi, abu izņēmumu pamatā esošā loģika ir atšķirīga – izņēmums attiecībā uz pasākumiem sieviešu aizsardzībai maternitātes dēļ, piemēram, Direktīvas 79/7 4. panta 2. punkts, ir pamatots ar nesalīdzināmību attiecībā uz ļoti specifisku bioloģisko realitāti, kas nekad nemainīsies. Tā mērķis nav labot vai kompensēt iepriekš pastāvošu nelīdzsvarotību vai nelabvēlīgu strukturālo situāciju, kas var izzust līdz ar sociālo progresu. Faktiski Direktīvas 79/7 4. panta 2. punkts darbojas neatkarīgi no jebkādas pastāvošās situācijas, kas rada trūkumus vai nepietiekamu pārstāvību.

98. Turklāt no maternitātes izņēmuma un pozitīvās darbības funkciju un mērķu viedokļa raugoties, šai nošķiršanai ir liela nozīme. Daudzi no trūkumiem, ko cieš sievietes, izriet no viņu sociāli konstruētās lomas, un plaša “maternitātes” izņēmuma interpretācija, kas attiecas uz “mātes stāvokli”, visticamāk, iemūžinās un vēl vairāk nostiprinās šīs lomas, tāpēc ir pretrunā pašam pozitīvās darbības mērķim.

99. Direktīvas 79/7 7. panta gadījumā tā ierobežotā piemērošanas joma, kas ir saistīta ar direktīvas progresīvo raksturu, jau ir svarīgs iebildums pret šī noteikuma uzskatīšanu par piemērotu virzienu pozitīvai darbībai sociālā nodrošinājuma jomā. Turklāt, kā minēts iepriekš, šī noteikuma mērķis nav tik daudz saistīts ar patiesu līdztiesību, bet gan ar loģiku saglabāt dažas iepriekš pastāvošas atšķirības sieviešu “labā”, vienlaikus saglabājot arī sociālā nodrošinājuma sistēmu fiskālo līdzsvaru⁶⁹.

100. Kopumā sociālā nodrošinājuma izslēgšana no LESD 157. panta 4. punkta piemērošanas jomas nozīmētu, ka Direktīva 79/7 būtu vienīgais īpašais sekundārais tiesību akts sociālās politikas jomā, ar kuru tiek īstenots Savienības princips par sieviešu un vīriešu līdztiesību, kas ir izslēgts no patiesas pieejas līdztiesībai un kas LESD 157. panta 4. punktā ir pasludināts par vispārēju “pozitīvās darbības” noteikumu, pamatojoties uz dzimumu.

65 Iepriekš, 50. punkts.

66 Skat. šo secinājumu 41. un 50. punktu.

67 Skat., piemēram, 2004. gada 18. marta spriedumu *Merino Gómez* (C-342/01, EU:C:2004:160, 37. punkts), kurā Direktīvas 76/207 2. panta 3. punkts ir saistīts ar mērķi “panākt vienlīdzību pēc būtības, nevis pēc formas”. Skat. arī spriedumu, 1998. gada 30. aprīlis, *Thibault* (C-136/95, EU:C:1998:178, 26. punkts).

68 To apstiprina fakts, ka pasākumiem sieviešu aizsardzībai, pamatojoties uz maternitāti, un pozitīvai darbībai ir atšķirīgs juridiskais pamats, kā Komisija norādīja tiesas sēdē. “Maternitātes” izņēmums ir paredzēts Direktīvas 2006/54 28. panta 1. punktā, savukārt vispārīgais noteikums par pozitīvu darbību ir ietverts šīs direktīvas 3. pantā. Tas pats attiecas arī uz Direktīvu 76/207, kur šīm atšķirīgajām kategorijām tika veltīti arī divi atšķirīgi noteikumi (2. panta 3. un 4. punkts – pēc grozījumiem 2. panta 7. un 8. punkts). Dažādi noteikumi ir veltīti arī “maternitātes” izņēmumam un “pozitīvai darbībai” 4. panta 2. punktā un 6. pantā Padomes Direktīvā 2004/113/EK (2004. gada 13. decembris), ar kuru īsteno principu, kas paredz vienlīdzīgu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm attiecībā uz pieeju precēm un pakalpojumiem, preču piegādi un pakalpojumu sniegšanu (OV 2004, L 373, 37. lpp.). Bet skat. ģenerālvokāta Dž. Tezauro secinājumus lietā *Kalanke* (C-450/93, EU:C:1995:105, 17. punkts), kurā, šķiet, Direktīvas 76/207 2. panta 3. punkts ir aplūkots kā “pozitīvās darbības” pasākums.

69 Skat. iepriekš 52. zemsvirtras piezīmi un tajā minēto judikatūru.

101. Man šis sekas ir grūti aptvert. Tādējādi LESD 157. panta 4. punktam būtu arī jākalpo tam, lai pamatotu valsts pasākumu, kas pretējā gadījumā būtu diskriminējošs īpašā tiesiskajā regulējumā, kurš ir noteikts piemērojamajos sekundārajos Savienības tiesību aktos, tostarp Direktīvā 79/7, ciktāl šāds pasākums atbilst šī Līguma normai, proti, ka šo pasākumu mērķis ir nodrošināt “pilnīgu vienlīdzību starp sievietēm un vīriešiem darbā” un paredzēt “īpašas priekšrocības nepietiekami pārstāvētajam dzimumam, tā pārstāvjiem atvieglinot iesaistīšanos darbā” vai “novēršot vai kompensējot viņu profesionālās izaugsmes trūkumus”.

2. Kompensācija par profesionālās izaugsmes trūkumiem

102. Komisija, lai arī tā ir pieņēmusi, ka LESD 157. panta 4. punktu varētu potenciāli piemērot sociālā nodrošinājuma jomā, uzskata, ka šajā lietā aplūkotais pasākums nevar tikt iekļauts “pozitīvas darbības” izņēmumā, kas paredzēts šajā pantā, balstoties uz Tiesas interpretāciju, ko tā sniegusi priekšgājējiem spriedumos lietās *Griesmar* un *Leone*.

103. Lietā *Griesmar* Tiesa interpretēja Nolīguma par sociālo politiku 6. panta 3. punktu⁷⁰ lietā par papildu darba stāžu par bērnu kopšanu, ko piešķīra ierēdnēm saskaņā ar arodpensiju shēmu. Tiesa secināja, ka uz šo pasākumu neattiecas pozitīvās darbības pasākumi, kas ir paredzēti Nolīguma par sociālo politiku 6. panta 3. punktā. Nešķīta, ka pamatlietā aplūkotā pasākuma mērķis būtu “kompensēt ierēdnēm šķēršļus viņu karjerā, palīdzot viņām darba dzīvē”. Tiesa ir norādījusi, ka, “gluži pretēji, šis pasākums aprobežojas ar to, ka piešķir ierēdnēm, kurām ir bērni, izdienas piemaksas brīdī, kad viņas dodas pensijā, *nekādi nepalīdzot risināt problēmas, ar kurām viņas varētu sastapties savā profesionālajā izaugsmē*”⁷¹. Tas tika apstiprināts lietā *Leone*⁷², kā arī vairākos spriedumos par Līguma pārkāpumiem, kas attiecas uz dažām priekšrocībām, kuras ierēdnēm piešķir attiecībā uz pensionēšanās vecumu un pensijai nepieciešamo darba gadu skaitu⁷³.

104. No pirmā acu uzmetiena šajos spriedumos ietvertie apsvērumi ir pilnīgi derīgi arī LESD 157. panta 4. punkta apspriešanai šajā lietā. Maternitātes piemaksa patiesi ietekmē tiesības uz pensiju pēc tam, kad ir atzīta pilnīgas pastāvīgas invaliditātes situācija, nevis prasītāja profesionālā izaugsmes laikā.

105. Tomēr tuvāks skats atklāj divus jautājumus ar šādu analogiju – tehniskāku un principiālu.

106. Pirmkārt, *tehniskāks* arguments – judikatūra lietās *Griesmar* un *Leone* nav obligāti jāinterpretē kā tāda, kas pilnībā izslēdz iespēju izmantot LESD 157. panta 4. punktu jebkurā situācijā, kura ir saistīta ar vajadzību kompensēt pagātnes trūkumus. Šajos spriedumos ietvertie apgalvojumi ir jāskata kontekstā ar konkrētās strīdīgās lietas apstākļiem. Patiesi, ja *vienīgais pasākums*, kas pastāv, lai risinātu tādas strukturālas problēmas kā dzimumu nevienlīdzība, ir kompensācija pēc aiziešanas pensijā, tiešām ir pamatoti domāt, ka valstu noteikumi nenodrošina risinājumu problēmām, ar kurām sievietes saskaras savā profesionālajā izaugsmē. Šādos apstākļos, nodrošinot tikai kompensāciju pēc aiziešanas pensijā, varētu pat vēl vairāk tikt nostiprināts tradicionālais sieviešu un vīriešu lomu sadalījums, piešķirot vīriešiem pakārtotu lomu salīdzinājumā ar sievietēm vecāku pienākumu pildīšanā⁷⁴, un sievietes faktiski saņem “atalgojumu” tikai karjeras beigās.

70 LESD 157. panta 4. punkta izcelsme ir Nolīguma par sociālo politiku starp Eiropas Kopienu dalībvalstīm, izņemot Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienoto Karalisti (OV 1992, C 191, 91. lpp.), 6. panta 3. punktā, kas tika iekļauta Kopienas tiesību aktos ar Protokolu Nr. 14 par sociālo politiku, kas pievienots Māstrihtas līgumam.

71 Spriedums, 2001. gada 29. novembris (C-366/99, EU:C:2001:648, 65. punkts). Izcēlums mans.

72 Spriedums, 2014. gada 17. jūlijs (C-173/13, EU:C:2014:2090, 100.–103. punkts).

73 Spriedumi, 2008. gada 13. novembris, Komisija/Itālija (C-46/07, nav publicēts, EU:C:2008:618, 57. punkts), un 2009. gada 26. marts, Komisija/Grieķija (C-559/07, nav publicēts, EU:C:2009:198, 66.–68. punkts).

74 Šajā ziņā skat. spriedumus, 2002. gada 19. marts, *Lommers* (C-476/99, EU:C:2002:183, 41. punkts), un 2010. gada 30. septembris, *Roca Álvarez* (C-104/09, EU:C:2010:561, 36. punkts).

107. Manuprāt, situācija ir diezgan atšķirīga, ja tāds valsts pasākums, kāds tiek aplūkots šajā lietā, ir daļa no *plašākas* valsts tiesību *sistēmas*, kas ietver dažādus pasākumus, kuru mērķis ir faktiski novērst problēmas, ar kurām sievietes saskaras savā profesionālajā izaugsmē. Šādā gadījumā nevar izslēgt, ka principā, ja pastāv vispārējs tiesiskais konteksts, kura mērķis ir kompensēt trūkumus, ar kuriem sievietes saskaras *savā profesionālajā izaugsmē*, varētu likumīgi, balstoties uz LESD 157. panta 4. punktu, izstrādāt pasākumu, kura mērķis būtu *pagātnes trūkumu kompensēšana*. Šāds pasākums patiesi būtu *papildinājums* galvenajai kompensācijas pasākumu sistēmai, kas darbojas profesionālās karjeras laikā. Tas būtu korektīvs un islaicīgs risinājums, lai paaudžu taisnīguma vārdā risinātu to cilvēku situāciju, kuri nevarēja gūt labumu no virzības uz vienlīdzību sociālā nodrošinājuma sistēmā.

108. Ja netiktu pieņemta šāda saprātīga LESD 157. panta 4. punkta interpretācija, kas ir vērsta uz patiesu līdztiesību, tad, manuprāt, būtu laiks pārdomāt šīs Tiesas principiālu pieeju.

109. Pirmkārt, ir LESD 157. panta 4. punkta teksts. Tas skaidri norāda uz mērķi nodrošināt vienlīdzību praksē, iekļaujot ne tikai pasākumus, kuru mērķis ir atvieglot *piekļuvi* un novērst trūkumus⁷⁵, bet arī *kompensēt* šos trūkumus. Manuprāt, šis noteikums aizstāj varbūt ne visai lietderīgo koncentrēšanos uz dihotomiju starp iespēju vienlīdzību un rezultātu vienlīdzību, kas bija dominējusi lielā daļā iepriekšējās judikatūras, interpretējot dažādas tiesību normas⁷⁶.

110. Otrkārt, LESD 157. panta 4. punkta piemērošanas jomas interpretācijai ir jābūt loģiski pielāgotai attiecīgās jomas specifikai. Ja tiek pieņemts, ka LESD 157. panta 4. punkts ir piemērojams jomā, uz kuru attiecas Direktīva 79/7, kompensācijai par profesionālās izaugsmes trūkumiem obligāti ir jāaptver pagātnes trūkumu šodienas sekas. Es neredzu, ka tas varētu būt citādi sociālā nodrošinājuma jomā, kur trūkumi pensiju sistēmā lielākoties būs jūtami tad, kad cilvēks pametīs darba tirgu. Grūti saprast, kā, iespējams, varētu risināt *pašreizējās* pensiju apmēra atšķirības starp dzimumiem, atvieglot sieviešu piekļuvi darba tirgum vai veicot pasākumus, kas pieņemti, kamēr viņas joprojām ir darba tirgū (šie pasākumi *nākotnē* ļautu izvairīties no *iespējamajām* pensiju apmēra atšķirībām starp dzimumiem), vienlaikus kategoriski izslēdzot pasākumus, kas būtu piemērojami pēc aiziešanas no darba tirgus (kur slēpjas patiesā un steidzamākā problēma).

111. Treškārt, šāda pieeja LESD 157. panta 4. punktam patiesi izraisītu pārāk šauru un izslēdzošu rezultātu, jo tas nozīmētu trūkumu, ar kuriem sievietes saskārās visā viņu darba dzīves laikā, pagarināšanu arī pensijas periodā⁷⁷. Praktiskais rezultāts būtu morāli apšaubāms – tā kā *pilnīga vienlīdzība praksē* attiecas tikai uz iespēju vienlīdzību *viņu darba dzīves laikā*, neko nevar kompensēt pēc viņu aiziešanas no darba tirgus, pat ja trūkumi acīmredzami izriet no nevienlīdzības, kas pieredzēta viņu darba dzīves laikā, un tā loģiski izpaudīsies vēlāk. Šādā gadījumā iespēju vienlīdzība būtu noderīgs jēdziens tikai tad, ja tajā būtu iekļauta vienlīdzīga iespēja mainīt pagātņi.

112. Tāpēc es ierosinātu uzskatīt, ka ar LESD 157. panta 4. punktu var ne tikai attaisnot valsts pasākumu, kas pretējā gadījumā būtu diskriminējošs īpašajā tiesiskajā regulējumā, kurš noteikts piemērojamajos sekundārajos Savienības tiesību aktos, tostarp Direktīvā 79/7, bet arī uz to var atsaukties pasākumos, kuru mērķis ir kompensēt profesionālās izaugsmes trūkumus, kuri, kaut arī darba tirgū rada nevienlīdzību, izpaužas tikai vēlāk, aizejot no darba tirgus.

75 Jānorāda, ka Hartas 23. pants, šķiet, attiecas tikai uz vienādojuma "piekļuves" pusi, bet pārsniedz to: "Līdztiesības princips neliedz saglabāt vai noteikt pasākumus, kuri paredz īpašas priekšrocības nepietiekami pārstāvētam dzimumam."

76 It īpaši saistībā ar pieeju "pozitīvai darbībai", kas var ietvert "uz rezultātiem orientētu pieeju", kuras mērķis ir kompensācija par pagātņi, izslēgšanu skat. ģenerāladvokāta Dž. Tezauro secinājumus lietā *Kalanke* (C-450/93, EU:C:1995:105, 9. punkts). Šajā jautājumā skat. arī ģenerāladvokāta M. Pojareša Maduru [*M. Poiares Maduro*] secinājumus lietā *Briheche* (C-319/03, EU:C:2004:398, 48.–50. punkts).

77 Šajā jautājumā piekritu ģenerāladvokāta N. Jēskinena [*N. Jääskinen*] secinājumiem lietā *Amédée* (C-572/10, EU:C:2011:846, 58. un 59. punkts), un lietā *Leone* (C-173/13, EU:C:2014:117, 57. punkts).

113. Tomēr Savienības tiesību aktos pozitīvās darbības pasākumi konsekventi tiek pakļauti samērīguma pārbaudei, kas paredz, ka atkāpēm jāpaliek atbilstošajās un nepieciešamajās robežās, lai sasniegtu konkrēto mērķi. Vienlīdzīgas attieksmes princips pēc iespējas jāaskaņo ar izvirzītā mērķa prasībām⁷⁸.

114. Tagad es pievērsīšos šīm prasībām konkrētās lietas kontekstā.

3. Konkrētā lieta

115. INSS un Spānijas valdība uzstāj uz attiecīgā pabalsta papildu koriģējošo raksturu. Pēc ieinteresēto personu domām, “maternitātes piemaksa” ietilpst plašākā tiesiskajā regulējumā, kura mērķis ir kompensēt sieviešu profesionālās izaugsmes trūkumu ietekmi uz pensijām. Ir aprakstīti vairāki pasākumi, tostarp pasākumi, kas kompensē iemaksas dzemdību, grūtniecības un dzemdību atvaļinājuma un bērna kopšanas atvaļinājuma laikā, kā arī pasākumi nodarbinātības jomā, piemēram, ilgāka paternitātes atvaļinājuma garantēšana. Tomēr šos pasākumus nepiemēro ar atpakaļejošu spēku, un tāpēc tie nevar labot vecāko paaudžu situāciju, kas no tiem nevarēja gūt labumu. Turklāt, ņemot vērā šos pasākumus, Spānijas valdība apgalvo, ka periodiski ir jāpārvērtē nepieciešamība saglabāt “maternitātes piemaksu” nākotnē.

116. Visi šie elementi būtu jāizvērtē valsts tiesai, lai novērtētu, vai attiecīgajam pasākumam patiesi ir papildu kompensējošs raksturs plašākas sistēmas ietvaros, kuras mērķis faktiski ir kompensēt sievietēm radušos profesionālās izaugsmes trūkumus.

117. Tomēr, lai gan šajā lietā ir teorētiski iespējams piemērot LESD 157. panta 4. punktu, man jāsecina, ka, ņemot vērā Tiesai iesniegto informāciju, aplūkotais pabalsts, kāds tas ir šobrīd izstrādāts, katrā ziņā neizturētu samērīguma pārbaudi, kas tiek pieprasīta minētajā noteikumā. Man šajā jautājumā jāpiekrīt Komisijai – attiecīgais pasākums neatbilst samērīguma principam.

118. Pirmkārt, no tā piemērotības viedokļa raugoties, ir jānorāda, ka attiecīgais pasākums nav piemērojams no iemaksām neatkarīgām pensijām, kuras, domājams, vairāk ietekmē dzimumu nevienlīdzība, paturot prātā, ka vecāko paaudžu sievietes biežāk pat nesasniedz nepieciešamo gadu skaitu, lai pieprasītu uz iemaksām balstītas pensijas.

119. Otrkārt, kā norāda Komisija, pasākums attiecas tikai uz tām pensijām, kuras sāka izmaksāt 2016. gadā, tādējādi izslēdzot to paaudžu sievietes, kuras, iespējams, ietekmē dzimumu nevienlīdzība. Manuprāt, šis fakts rada tik spēcīgu disonansi starp pasākuma (oficiāli paziņoto) mērķi un tā īstenošanai izvēlētajiem līdzekļiem, ka tas padara to nepiemērotu šī noteiktā mērķa sasniegšanai⁷⁹.

120. Treškārt, aplūkotais pasākums neatbilst nepieciešamības prasībai. LGSS 60. panta 1. punkts ir balstīts uz ekskluzīvu un automātisku dzimuma kritēriju. Tas attiecas tikai uz sievietēm un nepieļauj nekādu vīriešu stāvokļa apsvēršanu līdzīgās situācijās. Nav iespējams piemērot to pašu pasākumu vīriešiem, kurus ir skāruši pārtraukumi karjerā vai kuriem ir samazinātas iemaksas saistībā ar bērnu audzināšanu⁸⁰.

78 Attiecībā uz Direktīvas 76/207 2. panta 4. punktu skat. spriedumus, 2002. gada 19. marts, *Lommers* (C-476/99, EU:C:2002:183, 39. punkts), un 2004. gada 30. septembris, *Briheche* (C-319/03, EU:C:2004:574, 24. punkts). Vispārīgi skat. manus secinājumus lietā *Cresco Investigation* (C-193/17, EU:C:2018:614, 111. punkts).

79 Faktiski var pamatoti uzskatīt, ka šāds sociālās politikas pasākums nevis labotu pagātni, bet drīzāk veicinātu to, ka tiek vēl vairāk nostiprināts tradicionālais lomu sadalījums, kura ietekmi ar šo pasākumu vēlas novērst nākotnē.

80 Šajā ziņā skat. spriedumu, 2001. gada 29. novembris, *Griesmar* (C-366/99, EU:C:2001:648, 57. punkts). Attiecībā uz “izņēmuma klauzulu” lomu pozitīvās darbības pasākumu ieviešanā vīriešiem īpašos apstākļos skat. spriedumus, 1997. gada 11. novembris, *Marschall* (C-409/95, EU:C:1997:533, 33. punkts); 2000. gada 28. marts, *Badeck* u.c. (C-158/97, EU:C:2000:163, 36. punkts), un 2002. gada 19. marts, *Lommers* (C-476/99, EU:C:2002:183, 45. punkts).

121. Noslēguma piezīme ir šāda – nav apšaubīta ne valsts pasākuma izvirzītā mērķa likumība, ne valstu iestāžu sniegtie statistikas dati, kas apliecina, ka pastāv dzimumu nevienlīdzība kā strukturāla problēma. Turklāt, manuprāt, saskaņā ar LESD 157. panta 4. punktu varētu piemērot valstu noteikumus sociālā nodrošinājuma jomā, kuru mērķis ir novērst dzimumu nevienlīdzību, izmantojot kompensācijas. Tomēr LGSS 60. panta 1. punkts pašreizējā redakcijā neatbilst ne piemērotības, ne nepieciešamības prasībām, lai izpildītu samērīguma principa standartus, kas jāievēro, lai šādu pasākumu padarītu pieļaujamu saskaņā ar LESD 157. panta 4. punktu.

122. Šie apsvērumi liek man secināt, ka šajā lietā aplūkotais pasākums nav pieļaujams saskaņā ar LESD 157. panta 4. punktu un tāpēc nav saderīgs ar Savienības tiesībām.

V. Secinājumi

123. Balstoties uz iepriekš minētajiem apsvērumiem, ierosinu Tiesai uz *Juzgado de lo Social n.º 3 de Gerona* (Žironas Sociālo lietu tiesa Nr. 3, Spānija) uzdoto jautājumu atbildēt šādi:

Padomes Direktīvas 79/7/EEK (1978. gada 19. decembris) par tādu vienlīdzīgas attieksmes principa pakāpenisku īstenošanu, kas attiecas uz vīriešiem un sievietēm sociālā nodrošinājuma jautājumos, 4. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts noteikumu, kāds tiek aplūkots šajā lietā un kas, no vienas puses, piešķir tiesības saņemt pensijas piemaksu sievietēm, kuras ir divu vai vairāku bērnu mātes un kurām ir tiesības saņemt uz iemaksām balstītu pastāvīgas darbnespējas pensiju pēc tās stāšanās spēkā, bet, no otras puses, tajā nekādā ziņā nav paredzētas iespējas piešķirt šīs tiesības vīriešiem.